

Temettuat Defterlerine Göre Ginolu Kazasında İktisadi Faaliyetler*

Economic Activities in Ginolu District According to Temettuat Registers

KAYHAN ÇAY**

öz

Bu çalışmanın amacı temettuat defterlerine göre XIX. yüzyılın ortalarında Ginolu kazasının iktisadi yapısını ortaya koymaktır. Kazanın coğrafi konumu iktisadi çeşitliliğin oluşmasına katkı sağlamıştır. Zira kırsal bir bölge olan Ginolu'da halk bir taraftan tarım ve hayvancılık faaliyetleri yürütürken diğer taraftan ormancılık ve denizcilik sektörlerinde yoğun bir şekilde iş gücüne katılmıştır. Ayrıca farklı iş kollarında hizmet sektörüne de rastlanılmaktadır. Kazadaki 1.775 hanenin 1.709'u 46 farklı meslek ile uğraşmıştır. Divanların tümünde tarım ve hayvancılık görülürken hanelerin %74,9'u buğday, arpa, yulaf, mısır, siyez, keten ve keten tohumu yetiştirmiştir. Ayrıca hanelerin %69'u hayvancılıktan gelir elde etmektedir. En büyük pay büyükbaş hayvancılığa ait olmakla birlikte küçükbaş hayvancılık, arıcılık ve katırcılık diğer gelir kaynaklarıdır. Kazanın önemli iktisadi gücü olan ormancılık sektöründeki kerestecilik mesleği, halkın en fazla meşgul olduğu meslek olup hanelerin %33'ü bu iş kolunda çalışmıştır. Kazanın diğer iktisadi gücü olan denizcilik sektöründe dokuz farklı meslek yer alırken hanelerin %41,8'i bu alanda işgücüne katılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Temettuat, Ginolu, Divan, Vergi, Ekonomi

ABSTRACT

This study aims to find the economic structure of Ginolu based off the mid-19th century temettuat registers. The geographical location of district contributed to the development of economic diversity. In Ginolu, which is a rural region, the people, on the one hand, carried out agricultural and animal husbandry activities, and on the other hand, intensively participated in the workforce in the forestry and

* Makale geliş tarihi: 13 Kasım 2023, kabul tarihi: 14 Aralık 2023, araştırma makalesi.

** Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi, Kocaeli/Türkiye, kayhan_cay@hotmail.com, ORCID

maritime sectors. We also encounter the service sector in different business lines in the district. Of the 1.775 households in the district, 1.709 continued to engage in economic activities with 46 different professions. While agriculture and animal husbandry were seen in all divans (it is administrative and financial unit where several villages come together), 74,9% of the households grew wheat, barley, oats, corn, einkorn, flax and linseed. In addition, 69% of the population earned income from animal husbandry, although the largest share belonged to cattle breeding, sheep farming, beekeeping and mule farming were other types of income. Lumbering in the forestry sector, which was one of the most the important economical powers of the region, was the profession in which the people was most engaged and 33% of the households worked in this line of business. While there were nine different professions in the maritime sector, which was the other economical power of the region, 41,8% of households participated in the workforce in this field.

Keywords: Temettuat Registers, Ginolu, Divan, Tax, Economy

Giriş

KAYNAKLARDA Quinoli, Quinolou, Kinolis, Kinolu gibi isimlerle¹ anılan Ginolu; Kastamonu iline bağlı Çatalzeytin ilçesinin 5 km batısında Sürtüven Burnu üzerindeki kayalıkta yer alan bir kalenin ve civarındaki antik yerleşimin adıdır.² Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu Selçuklu komutanlarından Karatekin tarafından Kastamonu ve Sinop fethedilerek Selçuklu toprağı haline getirilmiştir.³ Burada Ginolu ismini görülmesi de her iki şehrin fethedilmesi Ginolu'nun da fethedildiğini düşündürmektedir. Ardından bölge sırasıyla Candaroğulları ve Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. Osmanlı Dönemi'nde XV. yüzyılda Kastamonu sancağına bağlı Devrekani kazasının bir divanı iken XVI. yüzyılda ayrı bir kaza haline getirilmiş ve XVIII. yüzyılın ortalarına kadar Kastamonu'ya bağlı olarak kalmıştır. Ardından kısa bir süre Sinop sancağına dâhil olmuşsa da daha sonra tekrar Kastamonu'ya bağlanmıştır. Günümüzde Çatalzeytin ilçesinin Konaklı köyünün bir mahallesi olarak ismini yaşatmaktadır.⁴

Osmanlı arşiv vesikaları ve defterleri incelendiğinde Ginolu kazasında idari birim olarak divanların yaygın olduğu görülmektedir. Divan terimi, taşra teşkilatında idari ve mali açıdan kolaylık sağlamak amacıyla bazı köylerin bir arada düşünüldüğü nahiyeye benzeyen bir idari üniteyi ifade etmektedir.⁵ Selçuklular devrinde ortaya çıkan divanlar bilhassa Batı Karadeniz'de yaygınlık kazanmıştır.⁶

¹ Murat Karasalihoğlu, "Antikçağ Kaynaklarında ve Sonraki Seyahatnamelerde Kastamonu ve Kıyıları", *Mediterranean Journal of Humanities*, IV, 2014, s. 159.

² Özhan Öztürk, *Pontus Antikçağ'dan Günümüze Karadeniz'in Etnik ve Siyasi Tarihi*, (Ankara: Genesis Kitap, 2011), s. 283.

³ Ali Sevim - Erdoğan Merçil, *Selçuklu Devletleri Tarihi*, (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1995), s. 424.

⁴ Şerafettin Çetinkaya, *Kastamonu'nun Tarihi İki Kazası Devrekani ve Ginolu Sahili*, (Yüksek Lisans Tezi), Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019, s. 67.

⁵ İlker Yiğit, "Divan", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, 1994, IX s. 333.

⁶ Osman Gümüşçü - İlker Yiğit, "XVI. Yüzyılda Batı Karadeniz Bölümünde Divanlar", *Kuzey Anadolu Beylikler Dönemi Sempozyumu Bildiriler*, Çankırı Karatekin Üniversitesi Yayınları, 2012, s. 392.

1833 tarihli Ginolu nüfus defterinde⁷ 26 divanın adı geçerken, 1845 tarihli Ginolu temettuat defterlerinde⁸ 25 divanın adı yer almaktadır.

Hazırlanan bu çalışmanın temel kaynağı olan temettuat defterleri Tanzimat Dönemi uygulamalarının bir neticesi olarak tutulmuştur. Şöyle ki Tanzimat'ın ilanından sonra vergi sisteminde birtakım değişikliğe gidilmiştir. Bu doğrultuda devletin gelirlerinin kontrol altına alınması ve vergi mükelleflerinin tespiti için taşrada sayımlar yapılmıştır.⁹ Bu sayımların sonuçlarının kaydedildiği defterlere temettuat defterleri denilmektedir. Bu defterler ait olduğu yerlerin iktisadi ve sosyal tarihine ışık tutmaktadır.¹⁰

Ginolu kazasına ait 15 temettuat defteri bulunmaktadır. 3736 numaralı defterde Şeyh Çoban divanı; 3737 numaralı defterde Zırma divanı; 3738 numaralı defterde Çatalzeytin, Sökü divanları ve İnanya divanın bir bölümü; 3739 numaralı defterde Evrenye divanı, 3740 numaralı defterde İlişi divanı, 3741 numaralı defterde Yemeni, Kaymazlar, Sürdüğe ve Mamlay divanları; 3742 numaralı defterde Kavaklı divanı; 3743 numaralı defterde Geriş divanı; 3744 numaralı defterde Keşlik divanı; 3745 numaralı defterde Ginolu divanı; 3746 numaralı defterde Bayramgazi divanının bir bölümü; 3747 numaralı defterde Oday, Hisarbaşı, Ferustay, Kızılcaelma, Göyünükler ve Kürt divanları; 3748 numaralı defterde Dağ divanı ve Bayramgazi divanının bir bölümü; 3749 numaralı defterde Sinciros divanı; 16451 numaralı defterde Zaviye divanı yer almaktadır.

Söz konusu defterler incelendiğinde kaza dâhilindeki iktisadi faaliyetlerin tarım, hayvancılık, denizcilik ve ormancılık sektörlerinde yoğunlaştığı, bu çeşitliliğin bir sonucu olarak da 46 farklı iş kolunun icra edildiği anlaşılmaktadır. Kayıtlarda yer alan 1.775 hanenin 1.709'u farklı mesleklerde çalışma hayatlarını sürdürürken 66 hane herhangi bir işgücüne katılmamıştır. Bu veriler ışığında Ginolu halkının %96,3'ünün kendi geçimini sağladığı %3,7'sinin ise temettuat defterlerindeki ifade ile “şunun bunun ianesiyle” geçindiği söylenebilir.

Bölge halkının iktisadi faaliyetlerine yön veren temel etken Ginolu kazasının coğrafi konumudur. Burası kırsal bir bölge olduğu için tarım ve hayvancılık ön plandadır. Halkın %74,9'u bir taraftan tarım ile uğraşırken diğer taraftan farklı iş kollarında da gelir elde etmiştir. 1844-45 yıllarında sadece tarımsal üretim ile geçimini sağlayan 9 hane vardır. Bu veriler sadece tarımla geçimini sağlayan hanelerin nüfusun %0,5'ini oluşturduğunu göstermektedir. Dolayısıyla kazanın tarım potansiyeli geçim için tek başına yeterli değildir. Aynı durum hayvancılık için de geçerlidir. Bundan dolayı hayvancılıktan gelir elde eden tüm hanelerin farklı

7 Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi, Nüfus Defterleri, (BOA, NFS.d.) no. 888.

8 BOA, ML.VRD.TMT.d, 3736, 3737, 3738, 3739, 3740, 3741, 3742, 3743, 3744, 3745, 3746, 3747, 3748, 3749.

9 Süleyman Yükcü - Nur Fidancı - Umut Soysal, “Osmanlı Devleti'nde Temettuat Defterleri'nin Önemi ve Vergisel Açından Değerlendirilmesi: Tire Kazası Örneği”, *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Temmuz 2014, s. 174.

10 Mübahat S. Kütükoğlu, “Osmanlı Sosyal ve İktisadî Tarihi Kaynaklarından Temettü Defterleri”, *Belleten*, C. 59, S. 225, 1995, s. 405.

iş kollarında da kazancı bulunmaktadır. Hayvancılık, hanelere direkt olarak gelir sağladığı gibi dolaylı olarak da katkı sağlamıştır. Hanelerin %69,01'i süt ürünleri üretimi, katırcılık ve arıcılıktan gelir elde etmektedir. Öte yandan tarımsal üretim yapan hanelerin büyük çoğunluğunda koşum hayvanı olarak öküz, karasığır öküzü, camış öküzü bulunmaktadır. Bu sebepten ötürü tarımdan elde edilen gelirde hayvancılığın da önemli bir katkısının olduğunu ifade edebiliriz.

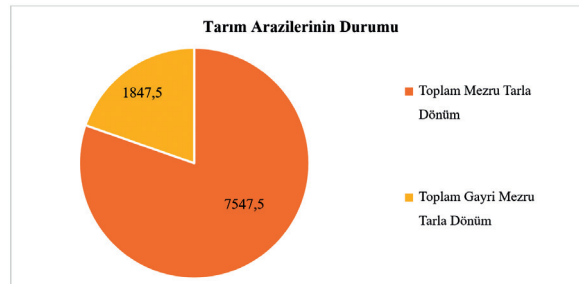
Ginolu kazasının Karadeniz'in kıyısında ormanlık bir bölge olmasından dolayı ormancılık sektörü bölgenin önemli iktisadi faaliyetlerinden bir diğerini oluşturmuştur. 25 divanın 24'ünde görülen kerestecilik ve kereste taşımacılığı 600 hanelerin geçimini sağlamaktadır ki halkın %33,8'i bu iş kolunda çalışmıştır. Bu durum kazanın genelinde keresteciliğin etkin bir iktisadi sektör olduğunu kanıtlamaktadır.

Ginolu'nun sahil kazası olması denizciliği bölgenin diğer önemli iktisadi gücü haline getirmiştir. Kayıtlarda denizcilikle ilgili dokuz farklı mesleğe yer verilmiş olup bu sektörde çalışan 742 kişi bulunmaktadır. Yani halkın %41,8'i geçimini denizcilik ile ilgili işlerden sağlamaktaydı. Tıpkı kerestecilikte olduğu gibi bölgedeki 25 divanın 24'ünde denizcilikle ilgilenen kişilerin bulunduğu görülmektedir. Bu durum kazanın genelinde denizciliğin de etkin bir iktisadi güç olduğunu ortaya koymaktadır.

Burada bir noktanın altını çizmekte yarar vardır. Şöyle hazırlanan bu çalışmaya kaynaklık eden temettuat defterlerinin bazılarında mühür bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu durum bazı köylere ait defterlerin sayfalarının mevcut olmadığını veya eksik olduğunu göstermiştir. Bu eksikliğini tespit etmek için Ginolu kazasına ait 1833 tarihli nüfus defterini inceledik ve Elmaçukuru divanı ile 34 köy isminin temettuat defterlerinde yer almadığını gördük. Arşiv kayıtlarındaki bu eksikliğini de dikkate alarak Ginolu kazasının ekonomik potansiyelinin bu çalışmamızdaki tespitlerin üzerinde olduğunu söyleyebiliriz.

1-Ginolu'da Tarım

Temettuat defterlerine göre Ginolu kazasında 1844-45 yıllarında 25 divanda toplam 9.395 dönüm tarım arazisi bulunmaktadır. Bu arazilerin %80'i mezru (ekili) tarlalardan %20'si gayrimezru tarlalardan oluşmaktadır. Tarlaların büyük çoğunluğunun ekilebilen arazi statüsünde olması tarımsal üretimin kazada canlılığını göstermektedir. Aynı zamanda toprağın verimli ve iklimin tarıma elverişli olduğu söylenebilir.

Grafik 1: Ginolu Kazasındaki Tarım Arazilerinin Miktarı (Dönüm)

Mezru ve Gayrimezru Arazi

Kayıtlara göre Ginolu kazasında halkın %74,9'unu oluşturan 1330 hanenin toplam 7.547,5 dönüm mezru tarım arazisi bulunmaktadır. Yine nüfusun %48,14'ünü oluşturan 855 hanenin 1.847,5 dönüm gayrimezru tarım arazisi mevcuttur. Divanların tümünde her iki arazi türüne de rastlanılmaktadır. Mezru ve gayrimezru tarım arazilerinin 25 divana dağılımı ve hane başına düşen arazi miktarı tablo 1'de yer almaktadır.

Sıra No	Divan Adı	Mezru Tarla			Gayrimezru Tarla	
		Arazi (Dönüm)	Hane Başına Düşen Arazi	Toplam Hasılat (Kuruş)	Arazi (Dönüm)	Hane Başına Düşen Arazi
1	Zaviye Divanı	728	3,28	8395,75	33,5	0,15
2	Dağ Divanı	671	6,45	10840	199	1,91
3	Keşlik Divanı	515	5	7008,6	1	0,06
4	Bayramgazi Divanı	499	4,71	6892	126	1,19
5	Zırma Divanı	449	2,9	5937	233	1,5
6	Sinciros Divanı	426	6,45	6376,5	101	1,53
7	Yemeni Divanı	415	7,69	5491,5	26	0,48
8	Oday Divanı	404	6,97	7283,5	155	2,67
9	Kızılcaelma Divanı	376	6,71	5205	128	2,29
10	Ginolu Divanı	360	5,54	6496,55	220	2,14
11	Evrenye Divanı	343,5	1,49	5434,5	65	0,28
12	Geriş Divanı	248	3,44	2657	28	0,39
13	Göynükler Divanı	244	5,55	3753	79	1,22
14	Çatalzeytin Divanı	242	6,21	4693	33	0,85
15	Sökü Divanı	242	7,12	3970,5	52	1,53
16	İlişi Divanı	238	1,93	2927	66	2,06
17	İnanya Divanı	219	5,62	3840,5	90	0,73
18	Ferustay Divan	174	5,12	4052	67	1,97
19	Hisarbaşı Divanı	165	5,16	3905	17	0,39
20	Kürt Divanı	148	4,93	2151,5	6	0,2
21	Mamlay Divanı	131	4,85	2362,5	11	0,41

Sıra No	Divan Adı	Mezru Tarla			Gayrimezru Tarla	
		Arazi (Dönüm)	Hane Başına Düşen Arazi	Toplam Hasılat (Kuruş)	Arazi (Dönüm)	Hane Başına Düşen Arazi
22	Kaymazlar Divanı	102	6	1615,5	28	0,62
23	Kavaklı Divanı	82	1,82	1146,3	50	1,28
24	Sürdüğe Divanı	70	6,36	1058,5	15	1,36
25	Şeyh Çoban Divanı	56	6,22	927	18	2
Toplam		7547,5	4,25	114420,2	1847,5	1,04

Tablo 1: Divanlara Göre Mezru ve Gayrimezru Tarım Arazilerinin Dağılımı

Yukarıdaki tablo divanların tarım arazileri bakımından büyüklükleri hakkında önemli bilgiler vermektedir. Ancak kazanın gerçek arazi miktarlarının tablodaki verilerin daha üstünde olduğu düşünülmektedir. Zira tabloda en son sırada yer alan Şeyh Çoban divanının temettuat defterinde 2 mahallesi bulunurken nüfus defterinde 5 mahallesi bulunmaktadır. Bu durum diğer bazı divanlar için de geçerlidir. Kayıtlara göre toplam arazi itibarıyla Dağ divanı 870 dönüm ile kazanın en büyük tarım arazisine sahip divanıdır. Toplam mezru arazi itibarıyla Zaviye divanı 728 dönüm ile kazanın ekilen en büyük tarım alanına sahip divanıdır. Toplam gayrimezru arazi itibarıyla Zırma divanı 233 dönüm ile kazanın ekilmeyen en büyük tarım alanına sahip divanıdır.

Diğer taraftan kazada hane başına 4,25 dönüm mezru arazi düşmektedir. Yemeni divanı 7,69 dönüm ortalama ile hane başına düşen en fazla mezru araziye sahip divan iken Oday divanı 6,97 dönüm ortalama ile ikinci, Kızılcaelma divanı 6,71 dönüm ortalama ile üçüncü sıradadır. Divanların büyük çoğunluğu hane başına düşen arazi ortalamasının üstünde yer alırken Evrenye, Geriş, İlişi, Kavaklı, Zaviye ve Zırma divanları ortalamanın altında kalmıştır. Bunun sebebi Evrenye, İlişi, Zaviye ve Zırma divanlarının nüfus yoğunluklarının fazla olmasıdır. Zira divanların nüfusu hane başına düşen arazi miktarlarını etkilemektedir. Kavaklı divanının ise hem mezru arazi açısından hem de hane başına düşen arazi açısından kazanın küçük divanlarından biri olduğu görülmektedir.

Divanlarda hanelerin tarım alanlarına sahip olma oranları farklılık göstermektedir. Sökü, Kaymazlar, Sürdüğe divanlarındaki hanelerin tümü mezru tarım arazisine sahip iken diğer divanlarda bu oran azalmaktadır. Mesela Evrenye divanındaki hanelerin %48,8'i; Kavaklı divanındaki hanelerin %43,06'sı; İlişi divanındaki hanelerin ise %39,9'u mezru araziye sahiptir ki bu divanların %50'nin altında kaldığı görülmektedir. Bu durumun nedeni söz konusu divanların coğrafi konumudur. Zira bu divanlardan İlişi ve Evrenye deniz kenarında olduğu için halk tarımdan ziyade denizcilikle geçimini temin etmiştir.

Yetiştirilen Tarım Ürünleri

Kayıtlara göre Ginolu'da tarım ürünü olarak buğday (hınta), arpa (şair), mısır, siyez, yulaf (alef), keten ve keten tohumunun yetiştirildiği tespit edilmektedir. Tarım ürünlerindeki çeşitlilik dikkate alındığında toprağın farklı tarım ürünlerinin yetiştirilmesine uygun olduğu söylenebilir.

Buğday

Divanların tümünde yetiştirilen tek ürün olan buğday halkın %67,7'si tarafından ekilmektedir. Buğday kaza genelinde en yaygın tarım ürünü olsa da keten ile mukayese edildiğinde mali değeri en yüksek olan ürün değildir. 1 kile¹¹ buğdayın birim değeri 8 kuruştur. Ginolu'da 1844 yılında buğdaydan 6.152,5 kuruş aşar vergisi verilmiştir. Aşar vergisinin %10 verildiği düşünülürse halkın bu üründen 61.525 kuruş gelir elde ettikleri söylenebilir. Divanlara göre buğday üretimi yapan haneler ve vergi dağılımı tablo 2'de gösterilmiştir.

Sıra No	Divan Adı	Toplam Hane	Buğday Eken Hane	Aşar Vergisi (Kile)	Aşar Vergisi (Kuruş)
1	Dağ Divanı	104	97	60,5	484
2	Zırma Divanı	155	103	57	456
3	Zaviye Divanı	222	97	57	456
4	Keşlik Divanı	103	80	52,5	420
5	Evrenye Divanı	175	95	47,5	380
6	Ginolu Divanı	62	56	46	368
7	Bayramgazi Divanı	106	71	43	344,5
8	Kızılcaelma Divanı	56	54	41	328
9	Sinciros Divanı	66	59	38,5	308
10	Oday Divanı	58	57	38,5	308
11	Yemeni Divanı	54	49	37	296
12	Çatalzeytin Divanı	39	37	33	264
13	Sökü Divanı	34	34	25	208
14	İlişi Divanı	123	48	26	208

¹¹ Kile: "Osmanlı Devletinde en yaygın kullanılan hububat ölçüsüdür. Bölgelere göre farklılık gösterse de İstanbul Kilesi 22-28 kg arasındadır." Ünal Taşkın, *Osmanlı Devleti'nde Kullanılan Ölçü ve Tartı Birimleri*, (Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005 s. 63.

Sıra No	Divan Adı	Toplam Hane	Buğday Eken Hane	Aşar Vergisi (Kile)	Aşar Vergisi (Kuruş)
15	Geriş Divanı	72	46	25,5	204
16	Hisarbaşı Divanı	32	30	23,5	188
17	Ferustay Divanı	34	32	20,5	164
18	Göynükler Divanı	44	30	18,5	148
19	İnanya Divanı	39	32	17	136
20	Mamlay Divanı	27	18	13	104
21	Kürt Divanı	30	24	12,5	100
22	Kavaklı Divanı	45	20	10,5	84
23	Şeyh Çoban Divanı	9	6	9,5	76
24	Kaymazlar Divanı	17	15	9	72
25	Sürdüğe Divanı	11	10	6	48
Toplam		1775	1200	768	6152,5

Tablo 2: Divanlara Göre Buğday Üretimi Yapan Haneler ve Vergi Dağılımı

Dağ, Zırma ve Zaviye divanları sırasıyla buğday üretimi yapan en fazla haneye sahip ilk üç divandır. Bazı divanlarda hanelerin tamamına yakını buğday üretimi ile uğraşırken bazı divanlarda bu oran %50'nin altına düşmüştür. Örneğin Zaviye ve İlişi divanlarında buğday üretimi yapan hane oranı %50'nin altında iken Sökü divanındaki hanelerin tamamının buğday üretimi yaptıkları görülmektedir.

Arpa

Hanelerin %9,6'sı tarafından üretilen arpa 25 divanın 22'sinde yetiştirilmiştir. Mali değeri buğdayın yarısı kadardır. 1 kile arpanın birim değeri 4 kuruştur. Kayıtlarda önceki sene olarak (1844) 416 kuruş aşar vergisi verildiği belirtilmiştir. Halkın aşar vergisi olarak ürünün %10'unu verdiği düşünülürse arpadan 4.160 kuruş gelir elde ettikleri söylenebilir. Divanlara göre arpa üretimi yapan haneler ve vergi dağılımı tablo 3'te gösterilmiştir.

Sıra No	Divan Adı	Toplam Hane	Arpa Eken Hane	Aşar Vergisi (Kile)	Aşar Vergisi (Kuruş)
1	Dağ Divanı	104	27	14	56
2	Zırma Divanı	155	23	11,5	46

Sıra No	Divan Adı	Toplam Hane	Arpa Eken Hane	Aşar Vergisi (Kile)	Aşar Vergisi (Kuruş)
3	Ginolu Divanı	62	17	11,5	46
4	Keşlik Divanı	16	16	11	44
5	Mamlay Divanı	27	9	6	24
6	Oday Divanı	58	7	6	24
7	Şeyh Çoban Divanı	9	5	5	20
8	Sökü Divanı	34	10	5	20
9	İnanya Divanı	39	9	5	20
10	Kürt Divanı	30	9	5	20
11	Bayramgazi Divanı	106	6	4,5	18
12	Çatalzeytin Divanı	39	7	3,5	14
13	Sinciros Divanı	66	4	3,5	14
14	Hisarbaşı Divanı	32	4	3,5	14
15	Kızılcaelma Divanı	56	3	3	12
16	Kaymazlar Divanı	17	3	2	8
17	Göynükler Divanı	44	3	1,5	6
18	Evrenye Divanı	230	1	0,5	2
19	İlişi Divanı	123	1	0,5	2
20	Yemeni Divanı	54	1	0,5	2
21	Sürdüğe Divanı	11	1	0,5	2
22	Ferustay Divanı	34	1	0,5	2
Toplam		1346	167	104	416

Tablo 3: Divanlara Göre Arpa Üretimi Yapan Haneler ve Vergi Dağılımı

Dağ divanı en çok arpa üretimi yapan divan olurken Zırma divanı ikinci sırada ve Ginolu divanı üçüncü sırada yer almıştır. Hane başına düşen arpa üretiminde ise Keşlik divanı ilk sırada yer almaktadır ki bu divandaki hanelerin tamamı arpa yetiştirmiştir. Ayrıca Şeyh Çoban divanındaki hanelerin %55'i arpa ekimi yapmıştır. Diğer divanlarda bu oran %50'nin altında kalmıştır. Geriş, Kavaklı ve Zaviye divanlarında ise arpa üretilmediği tespit edilmiştir.

Siyez

Hanelerin %5,24'ü tarafından üretimi yapılan siyez 25 divanın 15'inde yetiştirilmektedir. Bu orana bakılarak diğer tarım ürünlerine göre üretim alanının daraldığı söylenebilir. Ekonomik değeri arpa ile aynı olan siyezin 1 kilesi 4 kuruştur. Temettuât defterlerine göre 1844 yılında halk siyez üretiminden dolayı toplam 216,5 kuruş aşar vergisi vermiştir. Aşar vergisi olarak ürünün %10'unun verildiği düşünülürse bu üründen toplam 2.165 kuruş gelir elde edilmiştir Divanlara göre siyez üretimi yapan haneler ve vergi dağılımı tablo 4'te gösterilmiştir.

Sıra No	Divan Adı	Toplam Hane	Siyez Eken Hane	Aşar Vergisi (Kile)	Aşar Vergisi (Kuruş)
1	Dağ Divanı	104	24	13	51,5
2	Kaymazlar Divanı	17	17	10,5	44
3	Ginolu Divanı	65	9	6	18
4	İnanya Divanı	39	8	4,5	18
5	Oday Divanı	58	6	4,5	18
6	Sürdüğe Divanı	11	8	4	16
7	Göynükler Divanı	44	5	3,5	14
8	Sökü Divanı	34	5	2,5	10
9	Mamlay Divanı	27	3	1,5	6
10	Bayramgazi Divanı	106	2	1,5	6
11	Şeyh Çoban Divanı	6	1	1	3
12	Keşlik Divanı	103	1	1	4
13	Kürt Divanı	30	2	1	4
14	Sinciros Divanı	66	1	0,5	2
15	Kızılcaelma Divanı	56	1	0,5	2
Toplam		766	93	55,5	216,5

Tablo 4: Divanlara Göre Siyez Üretimi Yapan Haneler ve Vergi Dağılımı

Dağ divanı en çok siyez üretimi yapan divan olurken Kaymazlar divanı ikinci sırada, Ginolu divanı üçüncü sırada yer almıştır. Hane başına düşen siyez üretiminde Kaymazlar divanı ilk sırada yer almaktadır ki bu divanda yaşayan hanelerin tümü siyez tarımı ile ilgilenmişlerdir. Diğer divanlarda bu oran giderek azalmaktadır. Yalnızca Sürdüğe divanında bu oran %50'nin üstünde olup diğer 13 divanda %50'nin altında kalmıştır.

Mısır

Ginolu kazasında hanelerin %35,6'sı tarafından üretimi yapılan mısır 25 divandan 23'ünde yetiştirilmektedir. Bundan dolayı yaygın bir yetiştirme alanı olduğu söylenebilir. Mısırın ekonomik değeri buğday kadar olmasa da arpadan daha fazladır. 1 kile mısırın birim değeri 5 kuruştur. Kayıtlarda halkın mısırdan dolayı 1844 yılında toplam 2.050,5 kuruş aşar vergisi ödediği öğrenilmektedir. Aşar vergisinden %10 verildiği düşünülürse halkın mısırdan 20.505,5 kuruş gelir elde ettiği söylenebilir. Divanlara göre mısır üretimi yapan haneler ve vergi dağılımı tablo 5'te gösterilmiştir.

Sıra No	Divan Adı	Toplam Hane	Mısır Eken Hane	Aşar Vergisi (Kile)	Aşar Vergisi (Kuruş)
1	Zaviye Divanı	222	100	68	345,5
2	Dağ Divanı	104	59	37	185
3	Ginolu Divanı	65	41	33	164,5
4	Bayramgazi Divanı	106	46	32,5	162,5
5	Oday Divanı	58	35	32,5	162,5
6	Yemeni Divanı	54	42	26,5	132,5
7	Sinciros Divanı	66	39	25	125
8	Ferustay Divanı	34	32	22,5	112,5
9	Göynükler Divanı	44	30	18,5	92,5
10	Geriş Divanı	72	29	16,5	82,5
11	İnanya Divanı	39	28	16	80
12	İlişi Divanı	123	25	12,5	62,5
13	Evrenye Divanı	230	23	11,5	57,5
14	Kürt Divanı	30	20	11	55
15	Kızılcaelma Divanı	56	19	10,5	52,5
16	Sökü Divanı	34	18	9	45
17	Çatalzeytin Divanı	39	13	7,5	37,5
18	Zırma Divanı	155	13	7	34
19	Hisarbaşı Divanı	32	10	6,5	32,5
20	Sürdüğe Divanı	11	6	3	15
21	Şeyh Çoban Divanı	9	1	1	4

22	Kavaklı Divanı	45	2	1	5
23	Keşlik Divanı	103	1	1	5
Toplam		1731	632	409,5	2050,5

Tablo 5: Divanlara Göre Mısır Üretimi Yapan Haneler ve Vergi Dağılımı

Zaviye divanı en çok mısır üretimi yapan divan olurken Dağ divanı ikinci sırada, Ginolu divanı üçüncü sırada yer almıştır. Hane başına en fazla mısır üretimi ise Ferustay divanına aittir ki bu divandaki hanelerin %94,1'i mısır ekmektedir. Kazada yalnızca Kaymazlar ve Mamlay divanlarında mısır üretimi yapılmamıştır.

Yulaf

Kazada üretimi en az yapılan tarım ürünü olan yulaf halkın %1,86'sı tarafından ekilmekteydi. 25 divandan sadece 6'sında yulaf üretilmiştir. Buradan hareketle kazada yetiştirme alanı en dar olan tarım ürünü olduğu söylenebilir. Ekonomik değeri arpa ve siyez ile aynıdır. 1 kile yulafın birim değeri 4 kuruştur. Kayıtlara göre bir yılda yulaf üretiminden toplam 69 kuruş aşar vergisi verilmiştir. Aşar vergisi olarak mahsulün %10'unun verildiği düşünülürse bir yılda yulaf ekiminden 690 kuruş gelir elde edilmiştir. Divanlara göre yulafın üretimi yapan haneler ve vergi dağılımı tablo 6'da gösterilmiştir.

Sıra No	Divan Adı	Toplam Hane	Yulaf Eken Hane	Aşar Vergisi (Kile)	Aşar Vergisi (Kuruş)
1	Mamlay Divanı	27	14	7,5	30
2	Çatalzeytin Divanı	39	12	7	28
3	Sökü Divanı	34	2	1	4
4	Ginolu Divanı	65	2	1	3
5	Kaymazlar Divanı	17	1	0,5	2
6	Sürdüğe Divanı	11	1	0,5	2
Toplam		193	32	17,5	69

Tablo 6: Divanlara Göre Yulaf Üretimi Yapan Haneler ve Vergi Dağılımı

Mamlay divanı yulaf üretiminde ilk sırada yer alırken Çatalzeytin divanı ikinci sırada yer almıştır. Yulaf üretimi yapan diğer dört divanda üretim %10'un altındadır. Hane başına düşen yulaf üretiminde Mamlay divanı %50'nin üstünde bir oranla yine ilk sırada yer almaktadır.

Keten ve Keten Tohumu

Kayıtlarda keten ve keten tohumu ekiminin birlikte yapıldığı görülmektedir. Her iki ürün Ginolu'da buğdaydan sonra en çok üretimi yapılan ürünlerdir. Keten, hanelerin %53,5'i tarafından üretilirken Keten tohumu, hanelerin %53,8'i tarafından üretilmektedir. 25 divandan 24'ünde üretimi yapılmaktadır. Buğdaydan sonra en yaygın tarım ürünleri olan keten ve keten tohumu genellikle birlikte üretilse de üretim kapasiteleri farklıdır. Nitekim keten tohumu, ketene göre daha fazla üretilmektedir. Ayrıca her iki ürünün ekonomik değerleri de farklıdır. Kazada üretilen tarım ürünleri göz önünde bulundurulduğunda mali değeri en fazla olan ürün ketendir. Ancak kazada ketenin değeri ile ilgili sabit bir fiyatlandırma yoktur. 1 kıyye¹² ketenin birim değeri bazı köylerde 2,5 kuruş iken bazılarında 5 kuruştur. 1 kıyye keten tohumu ise yarım kuruştur. Kayıtlara göre kazada ketenden toplam 2.765,55 kuruş, keten tohumundan toplam 1.096 kuruş aşar vergisi verilmiştir. Aşar vergisi ürünün %10'u oranında verildiği düşünülürse toplamda ketenden 27.655,5 kuruş, keten tohumundan 10.960 kuruş gelir elde edilmiştir. Divanlara göre keten ve keten tohumu üretimi yapan haneler ve vergi dağılımı tablo 7'de gösterilmiştir.

Sıra No	Divan Adı	Toplam Hane	Keten			Keten Tohumu		
			Keten Eken Hane	Aşar Vergisi (Kıyye)	Aşar Vergisi (Kuruş)	Keten Tohumu Eken Hane	Aşar Vergisi (Kıyye)	Aşar Vergisi (Kuruş)
1	Dağ Divanı	104	92	64	320	92	243	121,5
2	Evrenye Divanı	230	84	49	122,5	85	100	51
3	Keşlik Divanı	103	62	44	218,75	62	154	77
4	Sinciros Divanı	66	51	43	215	51	135	67,5
5	Zaviye Divanı	222	68	37,5	93,75	68	75	37,5
6	Oday Divanı	58	47	36	180	47	217	118
7	Zırma Divanı	155	69	35,5	88,75	69	71	36
8	Bayramgazi Divanı	106	53	35,5	177,5	53	120	60
9	Ginolu Divanı	65	52	34,5	85,8	52	71	35,25
10	Ferustay Divanı	34	30	26,5	132,5	30	112	56
11	Çatalzeytin Divanı	39	32	26	132	32	87	43,5
12	Kızılcaelma Divanı	56	40	26	126	40	118	59
13	İnanya Divanı	39	35	25,5	127,5	35	81	40,5

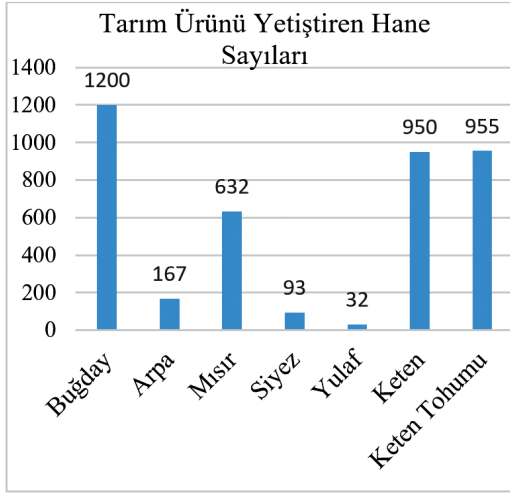
¹² Kıyye: Diğer bir adı okka olan ağırlık ölçüsü 1.2 kg'dır. Taşkın, *Ölçü ve Tartı Birimleri.*, s. 96.

14	Yemeni Divanı	54	39	25,5	127,5	39	82	41
15	Hisarbaşı Divanı	32	31	25,5	127,5	31	129	74
16	Sökü Divanı	34	34	23,5	117,5	34	85	42,5
17	Göynükler Divanı	44	31	22,5	112,5	31	88	44
18	İlişi Divanı	123	28	15,5	38,75	28	31	15,5
19	Mamlay Divanı	27	20	15,5	77,5	20	45	22,5
20	Kavaklı Divanı	45	15	10,5	26,25	16	23,5	12,75
21	Kürt Divanı	30	15	8,5	42,5	16	35	17,5
22	Kaymazlar Divanı	17	10	8	40	12	27	13,5
23	Sürdüğe Divanı	11	7	5,5	27,5	7	14	7
24	Geriş Divanı	72	5	3	7,5	5	6	3
Toplam		1776	950	646,5	2765,05	955	2149,5	1096

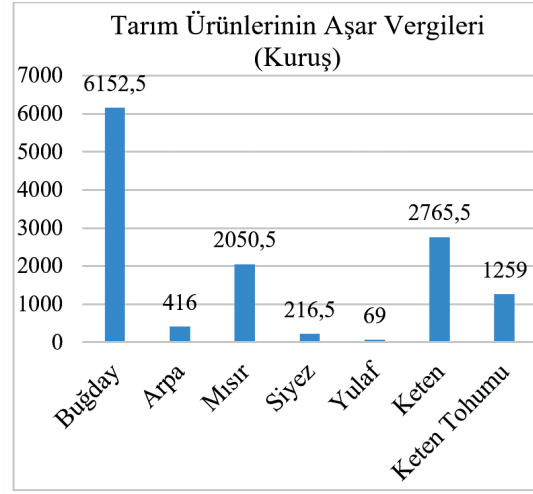
Tablo 7: *Divanlara Göre Keten ve Keten Tohumu Üretimi Yapan Haneler ve Vergi Dağılımı*

Tablo incelendiğinde en fazla keten üreten divanlar ile keten üretiminden en fazla gelir elde eden divanların aynı olmadığı görülmektedir. Yani üretim ve gelir arasında doğru orantı yoktur. Dağ divanı keten üretiminde ilk sırada yer alırken Evrenye divanı ikinci sırada, Keşlik divanı üçüncü sırada yer almıştır. Ketenden en kazançlı divanlar sırasıyla Dağ, Keşlik ve Sinciros divanları olmuştur. Sıralamadaki bu değişimin sebebi keten fiyatlarındaki farklılıktır. Keten tohumunda ise sabit fiyatlama olduğu için gelir üretimle doğru orantılıdır. Keten tohumu üretiminde ilk sırada Dağ divanı yer alırken ikinci sırada Oday divanı, üçüncü sırada Keşlik divanı yer almaktadır. Kazada her iki ürünün yalnızca Şeyh Çoban divanında üretimi tespit edilememiştir. Hane başına düşen keten ve keten tohumu üretiminde Sökü divanı ilk sırada yer almaktadır ki bu divandaki hanelerin tümü keten ve keten tohumu üretimi yapmaktadırlar.

Aşağıdaki grafikte görüldüğü üzere haneler bazında üretilen tarım ürünleri sıralandığında en çoktan en aza buğday, keten ve keten tohumu, mısır, arpa, siyez, yulaf şeklinde sıralanmıştır. Tarım ürünlerinden alınan vergilere bakıldığında hane sayıları ile vergiler arasında doğru orantının olmadığı söylenilebilir. Bu durum hem yetiştirilen ürün miktarına hem de ürünün birim değerine bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Buğdaydan alınan vergi diğer tüm ürünlerden alınan vergilerin toplamından daha büyüktür. Mısır ile uğraşan hane sayısı buğdayın yarısı kadar olmasına rağmen ödenen vergi aynı doğrultuda olmayarak buğdayın üçte biri kadar aşar ödenmiştir. Buradan hareketle mısırın ekonomik getirisi ve hane başına düşen üretimi buğdaya kıyasla daha az olmuştur.

Grafik 2: Tarım Ürünü Yetiştiren Hane Sayıları

Grafik 3: Tarım Ürünlerinden Alınan Aşar Vergileri

Meyvecilik

Ginolu'da divanların tümünde meyvecilik yapılmaktadır. Ancak hanelerin %82,7'si meyve aşarı vermiştir. Defterlerde meyve türleri belirtilmemiş, sadece meyvecilik ifadesiyle halkın ödediği vergiler kaydedilmiştir. Meyvecilik yapan hane sayıları ve vergi dağılımı tablo 8'de verilmiştir.

Sıra No	Divan Adı	Meyvecilik Yapan Hane Sayısı	Meyve Rüşumu (Kuruş)	Sıra No	Divan Adı	Meyvecilik Yapan Hane Sayısı	Meyve Rüşumu (Kuruş)
1	Zaviye Divanı	156	324	12	Yemeni Divanı	50	112
2	Zırma Divanı	144	606	13	Çatalzeytin Divanı	38	99
3	Evrenye Divanı	111	189	14	İnanya Divanı	38	117
4	İlişi Divanı	108	216	15	Geriş Divanı	38	51
5	Dağ Divanı	101	377,5	16	Göynükler Divanı	38	88,5
6	Keşlik Divanı	96	415,5	17	Kavaklı Divanı	37	158
7	Bayramgazi Divanı	95	315	18	Sökü Divanı	34	133,5
8	Sinciros Divanı	62	173	19	Ferustay Divanı	32	95
9	Ginolu Divanı	59	119	20	Hisarbaşı Divanı	31	74
10	Oday Divanı	57	193	21	Kürt Divanı	28	56
11	Kızılcaelma Divanı	55	225	22	Mamlay Divanı	26	54

Sıra No	Divan Adı	Meyvecilik Yapan Hane Sayısı	Meyve Rsumu (Kuruş)	Sıra No	Divan Adı	Meyvecilik Yapan Hane Sayısı	Meyve Rsumu (Kuruş)
23	Kaymazlar Divanı	17	46,5	25	Şeyh oban Divanı	6	14,5
24	Sürdüğe Divanı	11	37,5	Toplam		1468	4289,5

Tablo 8: Divanlara Göre Meyvecilik Yapan Haneler ve Vergi Dağılımı

Meyvecilik yapan hane sayılarına bakıldığında ilk üçte kazanın yüksek nüfuslu divanlarından sırasıyla Zaviye, Zırma ve Evrenye yer almaktadır. Ancak hane başına düşen meyvecilik oranlarına göz atıldığında bu sıralama değişmektedir. Hane başına düşen meyvecilik oranları Sk ve Sürdüğe divanlarındaki hanelerin tamamı, Oday ve Kızılcaelma divanlarında hanelerin %98,2'si meyvecilik ile ilgilenmişlerdir.

2- Ginolu'da Hayvancılık

Ginolu kazasının bulunduğu engebeli coğrafi yapı hayvancılık faaliyetlerini etkilemiştir. Hayvancılık her divanda görülse de tek başına bir geçim kaynağı olmamış, hane bütçesine katkı olarak gerçekleşmiştir. Hayvancılık ile uğraşan haneler süt ürünleri üreterek, arıcılık ve katırcılık yaparak hayvancılıktan gelir elde etmişlerdir. Kazadaki büyükbaş, küçükbaş ve yk hayvanlarının toplam sayısı 5.193'tür. Kaza genelinde hane başına 2,92 hayvan düşmektedir. Divanlara göre hayvan sayıları ve gelir dağılımı tablo 9'da gösterilmiştir.

Sıra No	Divan Adı	Hane Sayısı	Hane Başına Düşen Hayvan Sayısı	Hayvan Sayısı	Gelir (Kuruş)
1	Dağ Divanı	104	5,04	524	1763,5
2	Keşlik Divanı	103	3,92	404	1789
3	Ginolu Divanı	65	6,03	392	811,5
4	Zaviye Divanı	222	1,73	385	2430
5	Zırma Divanı	155	2,31	358	1626
6	Bayramgazi Divanı	106	3,1	329	1234,5
7	Evrenye Divanı	230	1,04	239	1890
8	Kızılcaelma Divanı	56	3,98	223	787,5
9	İlişi Divanı	123	1,76	217	1365

Sıra No	Divan Adı	Hane Sayısı	Hane Başına Düşen Hayvan Sayısı	Hayvan Sayısı	Gelir (Kuruş)
10	Sinciros Divanı	66	3,21	212	777
11	Oday Divanı	58	3,53	205	698
12	Sökü Divanı	34	5,29	180	477
13	Yemeni Divanı	54	3,26	176	555
14	Çatalzeytin Divanı	39	4,31	168	593
15	İnanya Divanı	39	4,03	157	430
16	Göynükler Divanı	44	3,5	154	525
17	Hisarbaşı Divanı	32	4,34	139	550,5
18	Geriş Divanı	72	1,89	136	795
19	Ferustay Divanı	34	3,62	123	315
20	Kavaklı Divanı	45	2,69	121	487,5
21	Kürt Divanı	30	3,7	111	255
22	Mamlay Divanı	27	3,59	97	225
23	Kaymazlar Divanı	17	4,06	69	174
24	Sürdüğe Divanı	11	4	44	165
25	Şeyh Çoban Divanı	9	3,33	30	144
Toplam		1775	2,92	5193	20863

Tablo 9: Divanlara Göre Hayvancılık Yapan Haneler ve Gelir Durumu

Kayıtlarda camış sağman inek, sağman inek, sağman keçi, sağman koyun, gayri sağman koyun ve gayri sağman keçiden gelir elde edildiği belirtilmiştir. Kazada yaygın olan öküz, buzağı ve gayri sağman inek ile ilgili herhangi bir gelir beyan edilmemiştir. Bundan dolayı divanların sahip oldukları hayvan sayısı ile gelirleri doğru orantılı değildir. Tabloda görüldüğü üzere Dağ divanı hem hayvan sayısı hem de hane başına düşen hayvan sayısında ilk sırada yer almasına rağmen hayvancılıktan elde edilen gelir düzeyinde kazanın dördüncü divanı olmuştur. Hayvancılıktan elde edilen toplam gelir açısından ilk sırada Zaviye divanı yer alırken onu sırasıyla Evrenye, Keşlik ve Dağ divanları takip etmiştir. Bu sıralamadaki değişimin temel sebebi gelir getiren hayvan türlerinin farklılığıdır. Örneğin sağman inekten 15 kuruş kazanç sağlanırken, sağman keçiden 5 kuruş kazanç elde edilmiştir. Daha fazla sağman ineğe sahip divanlar daha çok gelir elde ederken sağman

keçi ya da diğer kukbaş hayvancılık ile ilgilenen divanların daha az gelire sahip olduğu görülmektedir. Zaviye divanı, en fazla sağman ineğe sahip olduğu için en fazla gelire sahip divandır.

Büyükbaş Hayvancılık

Ginolu temettuat defterlerinde büyükbaş hayvan olarak öküz, karasığır öküzü, camış öküzü, camış, sağman inek, gayri sağman inek, buzağı, erkek buzağı, dana, erkek dana, dve ifadeleri geçmektedir. Belgelerde kz, karasığır öküz, camış öküz çift olarak yazılırken diğerleri re's yani adet olarak belirtilmektedir.

Divanların tümünde büyükbaş hayvancılığın yapıldığı görülmektedir. Divanlardaki büyükbaş hayvan sayılarına bakıldığında 352 büyükbaş hayvan ile Dağ divanı ilk sırada, 308 büyükbaş hayvan ile Zaviye divanı ikinci sırada, 247 büyükbaş hayvan ile Keşlik divanı üçüncü sırada yer almaktadır. Büyükbaş hayvancılıkta doğrudan gelir sadece sağman inek ve camış sağman inekten elde edilmektedir. Kayıtlarda sağman inek başına 15 kuruş hasılat elde edilirken camış sağman inek başına 20 kuruş hasılat elde edildiği belirtilmiştir. Büyükbaş hayvancılıktan elde edilen gelirler bakımından Zaviye divanı 162 sağman inek ile ilk sırada, Evrenye divanı 126 ile sağman inek ikinci sırada yer alırken Dağ ve Zırma divanları da 107'şer sağman inek ile nclğ paylaşmışlardır. Süt rnleri üretiminden edilen gelire göz atıldığında en büyük pay büyükbaş hayvancılığa ait olup halkın %72,3' sağman inekten kazanç sağlamıştır.

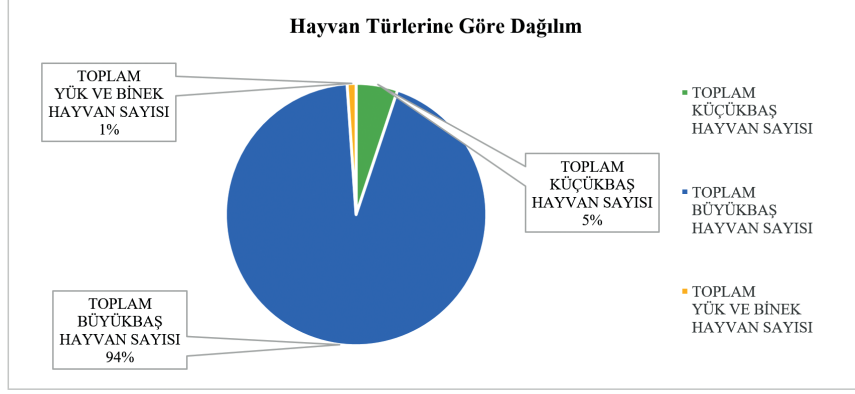
Kkbaş Hayvancılık

Kayıtlarda kkbaş hayvan olarak kuzu, oğlak, sağman keçi, sağman koyun, gayri sağman koyun, gayri sağman keçi ifadeleri geçmektedir. Kkbaş hayvancılıkla uğraşan hane sayısı ve yetiştirilen kkbaş hayvan miktarı büyükbaş hayvan yetiştiriciliğine göre daha azdır. Nitekim divanların yalnızca yedisinde kkbaş hayvancılığın yapıldığını görmekteyiz. Kazada yalnızca 38 hane, kkbaş hayvancılıktan kazanç sağlamıştır. Bu sayı hanelerin %2,14'ne tekabül etmektedir. Divanlardaki kkbaş hayvan sayılarına bakıldığında Ginolu divanı 72 kkbaş hayvan ile birinci sırada, Keşlik divanı 42 kkbaş hayvan ile ikinci sırada, Sk divanı 37 kkbaş hayvan ile üçüncü sırada yer almaktadır. Kkbaş hayvancılıkta doğrudan gelir sağman keçi, sağman koyun, gayri sağman keçi, gayri sağman koyundan elde edilmektedir. 1 kkbaş hayvandan 4 kuruş kazanç sağlanmaktadır. Ginolu divanı kkbaş hayvancılıkta en fazla çeşitliliğe sahip olmakla birlikte en fazla gelire de sahiptir. Ayrıca sırasıyla Keşlik, Sk ve Kızılcaelma divanları da kkbaş hayvancılıktan gelir elde eden diğer önemli divanlardır.

Yük ve Binek Hayvancılığı

Katır, beygir, dişi merkep, erkek merkep, erkek sıpa kazadaki yk ve binek hayvanlarıdır. Kayıtlarda 9 kazada bu hayvan türüne rastlanmaktadır. Zırma divanı 30 yk ve binek hayvan ile birinci sırada, Ginolu divanı 8 yk ve binek hayvan ile ikinci sırada, Çatalzeytin divanı da 5 yk ve binek hayvan ile üçüncü sırada

almaktadır. Yük ve binek hayvanlarında doğrudan gelir sadece katırcılık mesleğinden elde edilmekteydi. 29 katıra sahip Zırma divanı en fazla gelir elde eden yerdir. Bu divanı, Evrenye, Kavaklı, Keşlik ve Dağ divanları takip etmektedir. Kazadaki hayvan türlerinin dağılımı grafik 4'te verilmiştir.

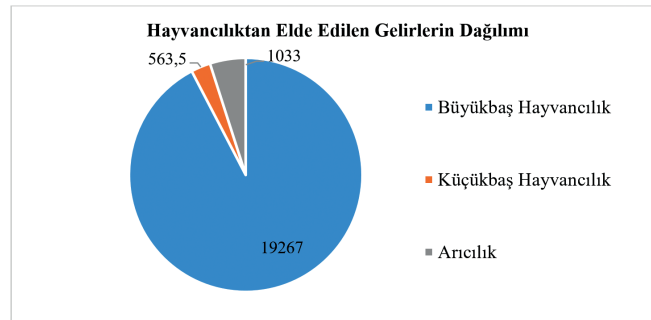

Grafik 4: Kazadaki Hayvanların Türlerine Göre Dağılımı

Grafikten hareketle kazadaki hayvanların %94'ü büyükbaş hayvanlardan oluşurken %5'inin ise küçükbaş hayvanlardan meydana geldiği söylenebilir. Geriye kalan %1'lik kesim yük ve binek hayvanlarından oluşmaktadır.

Arıcılık

Arıcılık, Ginolu'daki önemli iktisadi faaliyetlerden biridir. Kayıtlarda 14 divanda arıcılık faaliyetleri görülmektedir. Toplam 64 hane arıcılık yapmıştır. Hisarbaşı divanında 17 hane, Keşlik divanında 12 hane, Bayramgazi divanında 9 hane, Kızılcaelma divanında 8 hane, Oday divanında 6 hane arıcılıkla uğraşmışlardır ki bu divanlar arıcılık ile uğraşan en fazla haneye sahip divanlardır. Kazada toplam 239 adet arı kovanı bulunmaktadır. Divanlardaki arı kovanlarının sayılarına bakıldığında ilk sırada 47 adet arı kovanıyla Keşlik divanı gelmektedir. Ardından sırasıyla 39 adet arı kovanıyla Hisarbaşı divanı, 35 adet arı kovanıyla Bayramgazi divanı, 29 adet arı kovanıyla Dağ divanı, 25 adet arı kovanıyla Kızılcaelma divanı kazanın en fazla arı kovanına sahip diğer divanlarıdır. Bir arı kovanından 4,5 kuruş elde edildiği düşünülürse toplamda 1033 kuruş gelir sağlandığı ortaya çıkar.

Grafik 5: Hayvancılıktan Elde Edilen Gelirlerin Dağılımı

Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere hayvancılıktan elde edilen gelirler incelendiğinde en büyük pay %92 ile büyükbaş hayvancılığa aittir. Küçükbaş hayvancılık gelirlerin %3'ünü oluştururken arıcılık %5'ini oluşturmaktadır.

3- Ginolu'da Denizcilik

Ginolu kazasının yaklaşık 30 kilometre bir sahili bulunmasından dolayı denizcilik halkın en önemli kazanç kapılarından biri olmuştur. Halkın %41,8'ini oluşturan 736 hane geçimini denizcilik ile ilgili çeşitli mesleklerden elde etmiştir. Denizcilik kaza genelinde etkin bir sektör olmasından dolayı bölgenin en önemli iktisadi faaliyetlerinden biri haline gelmiştir. Kayıtlarda denizcilik sektöründe mellahlık¹³, mavnacılık¹⁴, kayıkçılık, reislik, kalafatçılık¹⁵, miçoluk¹⁶, hamlacı çıraklığı, Salta-nat-1 Hümayun çıraklığı ve gemicilik meslekleri yer almıştır.

Bu mesleklerden en fazla kişinin geçimini sağladığı mellahlık 382 hanede görülmüştür. Kazadaki hanelerin %21,52'si bu meslek ile uğraşmıştır. Bu sektördeki önemli mesleklerden biri de 195 hanenin kazanç kapısı olan kayıkçılıktır. Kazadaki hanelerin %10,9'u bu meslek ile uğraşmıştır. Bu sektördeki diğer önemli meslek ise 116 hanenin kazanç kapısı olan mavnacılıktır. Kazadaki hanelerin %6,54'ü bu meslekten geçimini sağlamıştır. Denizcilik sektöründe en kazançlı meslek grubu 34 hanenin geçimini sağladığı reisliktir. Kazadaki hanelerin %1,92'si reis ya da rüesa olarak geçmektedir. Ayrıca kayıtlarda 8 hanede kalafatçılık, 3 hanede miçoluk, 2'şer hanede hamlacı çıraklığı ve Sandal-1 Hümayun çıraklığı ve bir hanede gemicilik mesleği yer almaktadır.

Sıra No	Meslekler	Adedi	Sıra No	Meslekler	Adedi
1	Kerestecilik	600	8	Reislik-rüesalık	34
2	Mellahlık	382	9	Mektep hevaciliği	11
3	Kayıkçılık	196	10	Kereste kiracılığı	10
4	Irgatçılık	166	11	Ziraatçılık	9
5	Mavnacılık	116	12	Aylakçılık	9
6	Katırcılık	37	13	Kahvecilik	9
7	Hizmetkârlık	34	14	Ahz u i'ta ¹⁷	8

¹³ Mellah: gemici, denizci Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, (Ankara: Aydın Yayınevi, 2006), s. 609.

¹⁴ Mavna: Yük taşıyan kürekli ve motorlu büyük kayık. Devellioğlu, *Lûgat*, s. 587.

¹⁵ Kalafatçılık: Tersane çalışanı. Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C. I, (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1971), s. 148.

¹⁶ Miço: Gemiciliğe yeni başlamış güverteci. *Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Terimleri Sözlüğü*, (Ankara: T.C. Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Yayınları, 2012), s. 319.

¹⁷ Ahz u ita: Alışveriş. Devellioğlu, *Lûgat*, s. 20.

Sıra No	Meslekler	Adedi	Sıra No	Meslekler	Adedi
15	Ekmekçilik	8	31	Sandal-1 Hümayun Çıraklığı	2
16	Attarlık	6	32	Yemenicilik	2
17	Kalafatçılık	6	33	Asakir-i Hassa	1
18	Tüccarlık	6	34	Basmacılık – Deraliyye'de	1
19	Berberlik	5	35	Lüleçilik – Deraliyye'de	1
20	Demircilik	5	36	Ekmekçi Kalfalığı	1
21	Sipahlık	5	37	Gemicilik	1
22	Asakir-i Bahriye	4	38	İmamlık	1
23	Değirmencilik	3	39	Ortakçılık	1
24	Miçoluk	3	40	Tahta kiracılığı	1
25	Saillik ¹⁸	3	41	Talim-i Sıbyan	1
26	Sandıkçılık	3	42	Tarakçılık	1
27	Sepetçilik	3	43	Tekaüd-1 asakir	1
28	Hamlacı çıraklığı	2	44	Topçu Mülazımlığı	1
29	Marangoz	2	45	Turşuculuk	1
30	Rençberlik	2	46	Tüfenkçilik	1

Tablo 10: Ginolu Kazasında Meslekler ve Sayıları

46 farklı mesleğin icra edildiği Ginolu kazasında en fazla kazanç sağlayan meslek olarak hamlacı çıraklığı ilk sırada, sandal-1 hümayun çıraklığı ikinci sırada gelmektedir. Çatalzeytin divanında bulunan hamlacı çıraklığı mesleğinin geliri 6.000 kuruş iken Dağ divanında bulunan sandal-1 hümayun çıraklığı mesleğinin gelirlerinden biri 5.400 diğeri 6.000 kuruştur. Kazadaki en fazla gelire sahip üçüncü meslek ise tüccarlık ve ahz u ita'dır. Zaviye ve Evrenye divanlarında görülen bu mesleklerde en düşük gelir 600 kuruş en yüksek gelir ise 4.000 kuruştur. Kazadaki en düşük gelir grubuna ait meslekler ise hizmetkârlık, aylakçılık ve saillik olup ortalama 100-150 kuruş geliri bulunmaktadır.

¹⁸ Sail: Dilenci. Devellioğlu, *Lûgat*, s. 914.

Mesleklerden elde edilen gelirler standart değildir. Bu durumu meslekler tanıılırken örneklendirilecektir. Aşağıda Ginolu halkının en çok uğraştığı 10 meslek hakkında kısa bilgiler verilecektir. Bunlardan ilki olan kerestecilik, kazadaki en yaygın meslektir. Evrenye dışındaki tüm divanlarda geçim kaynağı olmuştur. Bu meslekte en düşük gelir 135 kuruş iken en yüksek gelir 540 kuruştur. Bu meslek ile ilgilenenlerin %30,1'i 225 kuruş, %21,1'i 270 kuruş, %18,5'i 180 kuruş gelir elde etmektedir.

Mellahlık denizcilik sektöründe en fazla kişinin çalıştığı meslektir. Kazadaki 12 divanda varlık gösteren mellahlık %41,3'ü Evrenye divanında, %23,2'si Zaviye divanında, %21,2'si İlişi divanında bulunurken geriye kalan %14,3'lük kesim Çatalzeytin, Geriş, Yemeni, Kavaklı, Ginolu, Bayramgazi, Sinciros, Göynükler ve Kürt divanlarında yer almaktadır. En düşük gelir 150 kuruş iken en yüksek gelir 600 kuruştur. Bu meslek ile ilgilenenlerin %13,8'i 350 kuruş, %11,51'i 400 kuruş, %10,4'ü 300 kuruş gelir elde etmektedir.

Kayıkcılık %30,1'lik oranla en fazla Dağ divanında görülmekle birlikte Evrenye, Hisarbaşı, Kızılcaelma ve Şeyh Çoban divanları dışındaki 21 divanda bulunmaktadır. Kayıkcılıkta en düşük gelir 200 kuruş, en yüksek gelir 500 kuruştur. Bu meslek ile ilgilenenlerin %41,8'i 300 kuruş, %12,9'u 250 kuruş, %11,3'ü 350 kuruş gelir elde etmektedir. Kazada yer alan saltanat-ı hümayun kayıkcılığında ise 1800 kuruş gelir elde edilmektedir.

Irgatçılık %29,5'lik oranla en fazla Zırma divanında görülmekle birlikte İnanya, Evrenye, İlişi, Kavaklı, Geriş, Keşlik, Ginolu, Bayramgazi, Oday, Hisarbaşı, Ferustay, Kızılcaelma, Göynükler ve Zaviye divanlarında yer almaktadır. En düşük gelir 100 kuruş iken en yüksek gelir 500 kuruştur. Bu meslek ile ilgilenenlerin %19,8'i 250 kuruş, %12'si 200 kuruş, %9,6'sı 300 kuruş gelir elde etmektedir.

Mavnacılık %37'lik oranla en fazla Zaviye divanında görülmekle birlikte Şeyh Çoban, Çatalzeytin, Evrenye, İlişi, Yemeni, Mamlay, Kavaklı, Geriş, Keşlik, Bayramgazi, Sinciros, Kızılcaelma, Göynükler ve Kürt divanlarında yer almaktadır. En düşük gelir 200 kuruş iken en yüksek gelir 450 kuruştur. Bu meslek ile ilgilenenlerin %22,4'ü 300 kuruş, %16,3'ü 400 kuruş, %10,3'ü 350 kuruş gelir elde etmektedir.

Katırcılık %89,1'lik oranla en fazla Zırma divanında görülmekle birlikte Evrenye, Kavaklı, Keşlik, ve Dağ divanlarında yer almaktadır. En düşük gelir 230 iken en yüksek gelir 370 kuruştur. Bu meslek ile ilgilenenlerin %32,4'ü 300 kuruş gelir elde etmektedir.

Hizmetkârlık %20,5'lik oranla en fazla Bayramgazi ve Sinciros divanlarında görülmekle birlikte Zaviye, Zırma, Kürt, Keşlik, Geriş, Çatalzeytin, Ferustay, Göynükler, Kavaklı ve Şeyh Çoban divanlarında yer almaktadır. En düşük gelir 80 kuruş iken en yüksek gelir 200 kuruştur. Bu meslek ile ilgilenenlerin %26,4'ü 120 kuruş gelir elde etmektedir. Meslekler arasında en az gelir elde edilenlerden biri hizmetkârlıktır.

Reislik denizcilik sektöründe en fazla gelir getiren meslek kollarından biridir. Reislik %47'lik oranla en fazla Evrenye Divanında görülmekle birlikte İlişi, Zaviye ve Geriş divanlarından yer almaktadır. En düşük gelir 360 kuruş iken en yüksek

gelir 1.500 kuruştur. Bu meslek ile ilgilenenlerin %14,7'si 600 kuruş, %11,7'si 800 kuruş, %11,7'si 1.000 kuruş gelir elde etmektedir.

Mektep hocalığı %54'lük oranla en fazla Zaviye divanında görülmekle birlikte İlişi, Yemeni, Kavaklı, Keşlik ve Bayramgazi divanlarında yer almaktadır. En düşük gelir 200 iken en yüksek 350 kuruştur. Bu meslek ile ilgilenenlerin %36,3'ü 250 kuruş gelir elde etmektedir.

Kereste kiracılığı mesleğinin tamamı Ginolu divanında görülmektedir. En düşük gelir 200 iken en yüksek 300 kuruştur.

Sonuç

Temettuat defterlerindeki veriler ışığında Ginolu'nun iktisadi yapısı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Nitekim bu defterlerden hareketle kazadaki divanlar, haneler, tarım arazileri, tarım ürünleri, hayvanlar, meslekler, gelirler ve vergiler ile ilgili bilgileri grafik ve tablolarla destekleyerek konu kapsamında ifade ettik. Ginolu halkı bir taraftan tarım ve hayvancılık ile uğraşırken diğer taraftan doğanın kendilerine sunduğu ormanı ve denizi geçimleri doğrultusunda sık sık kullanmıştır. Tarımsal üretimde temel besin kaynağı olan unun hammaddesi buğdaya daha fazla önem vermiştir. Hayvancılıkta yine ihtiyaçları doğrultusunda tarım için elzem olan koşum hayvanlarını ve süt ürünleri için sağman ineği daha fazla önemsemiştir ki bu durumu hanelerin sahip oldukları hayvan sayılarından anlaşılmaktadır. Tarım ve hayvancılığın yeterli olmadığı noktada kerestecilik halkın en çok uğraştığı meslek olmuştur. Yine deniz kenarındaki divanlarda denizcilikle ilgili meslekler fazlasıyla yer almaktadır. Kazada en fazla gelir getiren sektör denizcilik ve ticaret olmakla birlikte en az kazanç sağlayan meslekler hizmetkârlık, saillik ve aylakçılıktır. Belgelerden hareketle Ginolu'da hanelerin %96'sının işgücüne katılmış olmasından dolayı XIX. yüzyılın ortalarında canlı bir ekonomik yapısının olduğu söylenebilir.

EXTENDED ABSTRACT

Ginolu, a historical port city, came under Ottoman rule in the 15th century. As one of the innovations of the Tanzimat in the 19th century, the tax system changed and the movable and immovable properties and incomes of the people in the provinces were recorded in order to determine the new taxes. The registers in which these records are kept are called temettuat registers. There are 14 registers belonging to Ginolu, the subject of our research. These documents contain important information that will shed light on economic and social history of Ginolu. However, it should also be noted that we think that there are some missing pages in some of the Ginolu temettuat registers dated in 1845, since there are no seals. When we looked at the population registers dated 1833 to check this deficiency, we saw that the names of 1 divan and 34 villages were not included in the registers. Therefore, we can say that the economic potential of the study can be seen in our work.

96,3% of the 1775 households in the district worked in 46 different branches of work. Although agriculture and animal husbandry were seen in all divans, they

were not enough to make a living. Therefore, the proportion of the population working especially in the maritime and forestry sectors was high.

74,9% of the households in the district earned income from agriculture. According to records, there was a total of 9.395 decares of agricultural land in Ginolu. 80% of these lands consisted of legitimate lands and 20% consisted of unlicensed lands. While 74,9% of the 1775 households in the district owned legitimate land, 48,14% owned illegitimate land. According to records, in terms of total land, the Dağ Divan had the largest agricultural land in the district with 870 decares. In terms of total cultivated land, the Zaviye Divan had the largest cultivated agricultural area in the district with 728 decares. In terms of total illegitimate land, Zırma Divan had the largest uncultivated agricultural area in the district with 233 decares. While legal land per household in the district was 4.25 decares, illegitimate land was 1.04 decares. While the Yemeni divan ranked first in the regulated land per household with 7.69 decares, the Oday divan ranked first in the illegitimate land with 2.67 decares.

Although approximately 25 different animal names are included in the records, it is stated that income was obtained only from milking cows, milking goats and milking sheep. There were a total of 5.193 animals in the district, 28,1% of which were income-generating animals. 69% of the households in Ginolu earned income by producing dairy products, beekeeping and mule breeding. Cattle breeding has a large share in dairy products production. While the Zaviye divan was the divan that earned the most income from cattle breeding, the Ginolu divan was the divan that earned the most income from sheep farming. In addition, income was obtained from mules, which are draft and riding animals, and the Zırma divan ranked first in terms of income in the mule breeding profession. Beekeeping, another type of income, is seen in 14 councils. While 64 households, which constitute 3,6% of the population in the district, were active in beekeeping, Hisarbaşı and Keşlik divans had been at the forefront in this sector.

736 households earned income in the maritime sector, which was an important source of income for the people. There were 9 different professions in the maritime sector, seen in 24 of 25 divans. These are the professions of mellah, bargeman, boatman, chief, caulker, shipboy, rower apprenticeship, sandal-ı humayun apprenticeship and seafarer. In Ginolu, where 46 different professions are practiced, 89% of the households are engaged in the following 10 professions.

Rotation Number	List of Profession	Number	Rotation Number	List of Profession	Number
1	Lumbering	600	6	Muleteer	37
2	Maritime	382	7	Serviceage	34
3	Boating	196	8	Chairship	34
4	Labor working	166	9	Teaching	11
5	Bargeman	116	10	Lumber tenancy	10

The most profitable professions in the district were rower apprenticeship, sandal-ı humayun apprenticeship and merchant, respectively. The professions that generated the least income were servant, idler and sailor, respectively. As a result, we can say that Ginolu district had a vibrant economic structure with 25 divans and 1.775 households.

Kaynakça

- 1) Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA) Nüfus Defterleri (NFS.d) 888
Maliye Nezareti, Varidat, Temettuat Defterleri (ML.VRD.TMT.d) 3736, 3737, 3738, 3739, 3740, 3741, 3742, 3743, 3744, 3745, 3746, 3747, 3748, 3749
- 2) Kitap ve Makaleler
- Çetinkaya, Şerafettin: *Kastamonu'nun Tarihi İki Kazası Devrekani ve Ginolu Sahili*, (Yüksek Lisans Tezi), Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Gümüüşü, Osman – Yiğit, İlker: “XVI. Yüzyılda Batı Karadeniz Bölümünde Divanlar”, *Kuzey Anadolu Beylikler Dönemi Sempozyumu Bildiriler*, Çankırı Karatekin Üniversitesi Yayınları, 2012, s. 388-406.
- Karasalihoğlu, Murat: “Antikçağ Kaynaklarında ve Sonraki Seyahatnamelerde Kastamonu ve Kilyalıları”, *Mediterranean Journal of Humanities*, S. IV, 2014, s. 151-165.
- Kütükoğlu, Mübahat S.: “Osmanlı Sosyal ve İktisâdî Tarihi Kaynaklarından Temettü Defterleri”, *Bellekten*, C. 59, S. 225, 1995, s. 395-412.
- Öztürk, Özhan: *Pontus: Antikçağdan Günümüze Karadeniz'in Etnik ve Siyasi Tarihi*, Ankara: Genesis Kitap, 2011.
- Pakalın, Mehmet Zeki: *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, C. I, 1971.
- Sevim, Ali – Merçil, Erdoğan: *Selçuklu Devletleri Tarihi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1995.
- Taşkın Ünal: *Osmanlı Devleti'nde Kullanılan Ölçü ve Tartı Birimleri*, (Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.
- Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Terimleri Sözlüğü*, Ankara: T.C. Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Yayınları, 2012.
- Yiğit, İlker: “Divan”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, 1994, IX, s. 333.
- Yükçü, Süleyman – Fidancı, Nur – Soysal, Umut: “Osmanlı Devleti'nde Temettuat Defterleri'nin Önemi ve Vergisel Açından Değerlendirilmesi: Tire Kazası Örneği”, *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S. 7, 2014, s. 170-199.